

**A DÖNTÉS MEGSZÜLETETT? —
PARÓDIA A MAGYAR ÉS AZ EU
BÍRÓSÁGON, VALAMINT AZ INFOSOC- ÉS
A DSM-IRÁNYELVBEN**

Dr. habil. Grad-Gyenge Anikó
ProArt Szövetség a Szerzői
Jogokért
BME GTK Üzleti Jog Tanszék

TÚL MINDEN KÉRDÉSEN?

Van-e még tere a magyar/nemzeti/uniós szerzői jogi szabályozásban a vagyoni jogok külső korlátozásának?

(Külső korlátozás: nem szerzői jogi forrásban szabályozott követelményrendszer, amelynek alapján a felhasználó – a szabad felhasználásokhoz hasonlóan – mentesül az engedélykérési kötelezettség alól.)

Lehet-e az alapjogi követelményeknek olyan hatása, ami kényszerítő erejű az uniós szinten meghatározott kivételek, korlátozások bevezetése tekintetében? (Kötelező erejűvé erősíthetik-e az alapjogi elvárások az opcionálisan bevezethető kivételek, korlátozások átültetését?)

Lehet-e egyéb hatása az alapjogi követelményeknek, mint a szerzői jog külső korlátozása?

2001 INFOSOC-IRÁNYELV

5. cikk (3) A tagállamok a 2. és a 3. cikkben szabályozott jogok vonatkozásában az alábbi esetekben kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg:

(...)

d) korábban jogszerűen nyilvánosságra hozott műből vagy más, védelem alatt álló teljesítményből kritikai vagy ismertetési céllal történő idézés, amennyiben lehetséges, a forrás feltüntetésével – beleértve a szerző nevét is –, továbbá ha felhasználása megfelel a tisztességes gyakorlatnak, a cél által indokolt terjedelemben;

(...)

k) karikatúra, paródia vagy utánczat *készítésének céljára* történő felhasználás;

(5) Az (1), a (2), a (3) és a (4) bekezdésben foglalt kivételek és korlátozások kizárólag olyan különös esetekben alkalmazhatók, amelyek nem sérelmesek a mű vagy más, védelem alatt álló teljesítmény rendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsítják a jogosult jogos érdekeit.

2003. ÉVI CII. TÖRVÉNY

33. § (2) A felhasználás a szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezések alapján is csak annyiban megengedett, illetve díjtalan, amennyiben nem sérelmes a mű rendes felhasználására és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit, továbbá amennyiben megfelel a tisztesség követelményeinek és nem irányul a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra.

(3) A szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezéseket nem lehet kiterjesztően értelmezni.

34. § (1) A mű részletét - az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven - a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével bárki idézheti.

VITA A KÜLSŐ KORLÁTOZÁS LEHETSÉGESSÉGÉRŐL

(Ficsor, Gyertyánfy, Faludi, Mezei, Gyenge, Újhelyi)

- Alapvetően azok a kivételek/korlátozások alkalmazandók, amelyek az Szt-ben nevesítésre kerültek
- A paródia abban az esetben esik kivétel körébe, ha azt más kivétel/korlátozás fedi (pl. idézés)
- Van/Nincs tere annak, hogy külső, alapjogi szabályok segítsék a paródia szabadságát
 - További kivétel/korlátozás elismerése is lehetséges ennek alapján
 - A felhasználás olyan aspektusát érinthetik közvetlenül az alapjogi szabályok, amelyek az Szt-ben nem kerültek rendezésre

DSM-IRÁNYELV TERVEZETE ÉS A PARÓDIA

	Infosoc irányelv 5.3.k.	DSM irányelv
Transzformatív felhasználás	Kivétel, korlátozás (opcionálisan)	-
Transzmittív felhasználás	Engedély	-

DSM-IRÁNYELV TERVEZETE AZ EURÓPAI PARLAMENTI VITÁBAN ÉS A PARÓDIA

	Infosoc irányelv 5.3.k.	DSM irányelv
Transzformatív felhasználás	Kivétel, korlátozás (opcionálisan)	
Transzmittív felhasználás	Engedély	+ Kivétel, korlátozás (kötelezően)

TAGÁLLAMI MOZGÁSTÉR AZ INFOSOC ÉS A DSM IRÁNYELV ALAPJÁN

	2001 szabályozás szerinti döntési lehetőségek (Infosoc irányelv)	2021 szabályozás szerinti döntési lehetőségek (Infosoc + DSM irányelv)
Transzformatív felhasználás	Opció a kivétel/korlátozás	
Transzmittív felhasználás	Kötelező az engedély	Kötelező a kivétel/korlátozás

BDT 2020.4114. - SUPERMAN ÜGY

Amennyiben a paródia az eredeti műből egyéni, eredeti elemek hozzáadásával **olyan új művet hoz létre**, ami nem tér el oly mértékben az alapul szolgáló műtől, hogy az új mű függetlensége megállapítható lenne, az engedélyköteles átdolgozásnak minősül, arra is tekintettel, hogy **a magyar szerzői jogi törvény nem ismeri a paródia-célú (szabad?) felhasználást.**

EUB PELHAM-ÜGY C-476/17.

Az Infosoc 2. cikkének c) pontját – az Európai Unió Alapjogi Chartájára figyelemmel – úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezés által a hangfelvételek előállítója (...) felléphet a hangfelvételéből valamely harmadik személy által valamely más hangfelvételbe való belefoglalás céljából átvett hangrészlet felhasználásával szemben, még ha e részlet igen rövid is, kivéve, ha e részletet az említett hangfelvételbe módosított és a meghallgatáskor felismerhetetlen formában foglalják bele.

A tagállamok nem állapíthatnak meg nemzeti jogukban a hangfelvétel-előállítók (...) joga tekintetében az ezen irányelv 5. cikkében meghatározottakon felül kivételeket és korlátozásokat.

EUB FUNKE MEDIEN (AFGHANISTAN PAPIERE) ÜGY C-469/17.

Az Infosoc irányelv 2. cikkének a) pontját és 3. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azok a bennük foglalt jogok anyagi tartalma tekintetében teljes körű harmonizációt előírányzó intézkedésnek minősülnek. Ezen irányelv 5. cikke (3) bekezdése c) pontjának második fordulatóát és d) pontját akként kell értelmezni, hogy azok nem minősülnek a bennük foglalt kivételek vagy korlátozások terjedelme tekintetében teljes körű harmonizációt előírányzó intézkedésnek.

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 11. cikkében biztosított tájékoződási szabadság és sajtószabadság a 2001/29 irányelv 5. cikkének (2) és (3) bekezdésében előírt kivételeken és korlátozásokon túlmenően nem igazolhat eltérést a szerzőnek az ezen irányelv 2. cikkének a) pontjában, illetve 3. cikkének (1) bekezdésében foglalt kizárólagos többszőrözési és nyilvánossághoz közvetési joga alól.

A nemzeti bíróságnak az egyrészt a 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontjában és 3. cikkének (1) bekezdésében foglalt kizárólagos szerzői jogok, másrészt az ezen irányelv 5. cikke (3) bekezdése c) pontjának második fordulóata és d) pontja szerinti eltérést engedő rendelkezések hatálya alá tartozó védelem alatt álló teljesítmények felhasználóinak jogai közötti, az adott ügy körülményeinek összességére tekintettel általa biztosítandó egyensúly megeremtése keretében e rendelkezések olyan értelmezésére kell támaszkodnia, amely – miközben tiszteletben tartja azok szövegét és megőrzi azok hatékony érvényesülését – teljes mértékben összhangban van az Európai Unió Alapjogi Chartája által biztosított alapvető jogokkal.

EUB SPIEGEL ONLINE ÜGY C-516/17.

Az Infosoc 5. cikke (3) bekezdése c) pontjának második fordulatát és d) pontját akként kell értelmezni, hogy azok nem minősülnek a bennük foglalt kivételek vagy korlátozások terjedelme tekintetében teljes körű harmonizációt előírányzó intézkedésnek.

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 11. cikkében biztosított tájékozási szabadság és sajtószabadság az Infosoc irányelvben előírt kivételeken és korlátozásokon túlmenően nem igazolhat eltérést a szerzőnek az ezen irányelv 2. cikkének a) pontjában, illetve 3. cikkének (1) bekezdésében foglalt kizárólagos többszörözési és nyilvánosságához közvetési joga alól.

A nemzeti bíróságnak az egyrészt a kizárólagos szerzői jogok, másrészt az eltérést engedő rendelkezések hatálya alá tartozó, védelem alatt álló teljesítmények felhasználóinak jogai közötti, az adott ügy körülményeinek összességére tekintettel általa biztosítandó egyensúly megteremtése keretében e rendelkezések olyan értelmezésére kell támaszkodnia, amely – miközben tiszteletben tartja azok szövegét és megőrzi azok hatékony érvényesülését – teljes mértékben összhangban van az Európai Unió Alapjogi Chartája által biztosított alapvető jogokkal.

Az Infosoc irányelv 5. cikke (3) bekezdése c) pontjának második fordulatát akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabály, amely arra az esetre korlátozza az e rendelkezésben előírt kivétel vagy korlátozás alkalmazását, amikor a védett mű napi eseményekről szóló tudósítás céljából történő felhasználására vonatkozó előzetes engedély kérésére észszerűen nincs lehetőség.

KONKLÚZIÓ

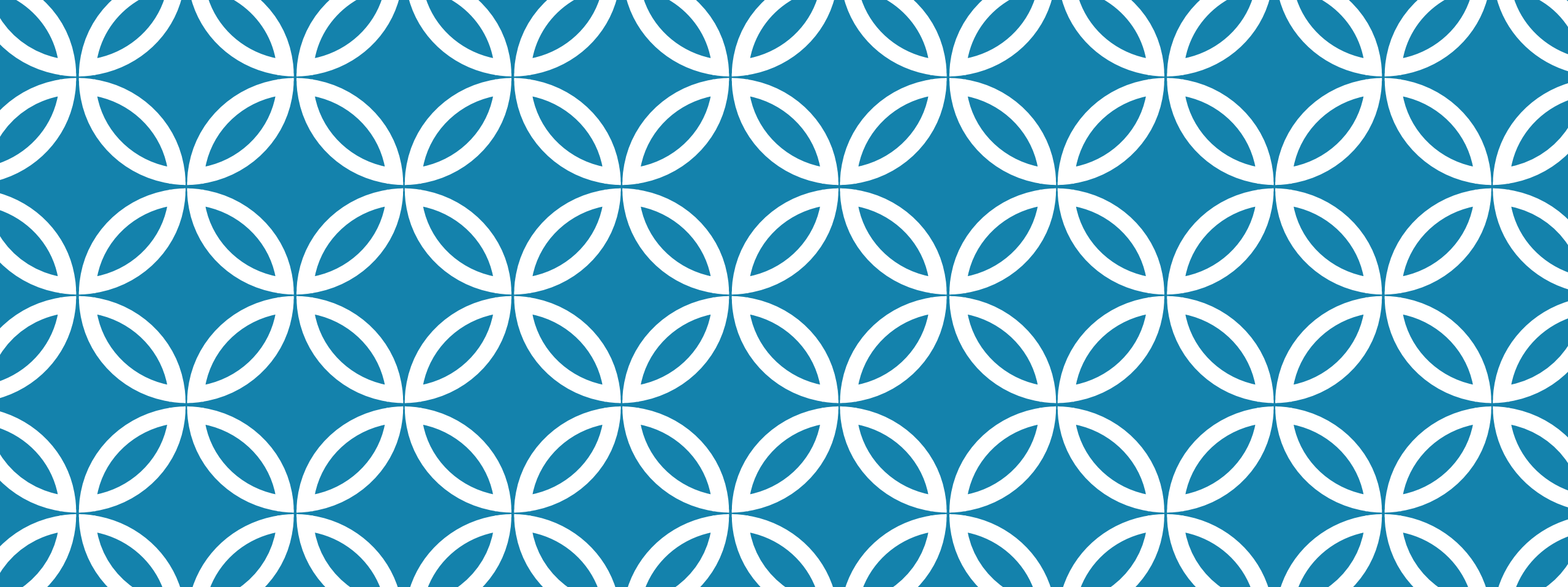
A nemzeti jogalkotó 2001-ben dönthetett úgy, hogy a paródia-szabadságot annyiban teszi lehetővé, amennyiben más kivételek/korlátozások alá esik, vagy kívül marad a szerzői jog hatályán.

A nemzeti jogalkotó 2020-ban csak úgy dönthet, hogy a paródia-szabadság nyilvánossághoz közvetítési aspektusát lehetővé teszi kivételként/korlátozásként, viszont az a mérlegelési joga, hogy a transzformatív elemét engedélyhez köti-e, jelentős mértékben leszűkült:

- nem támasztható alá, ha a megosztás (véleménykifejezés okán) szabad, az alkotás (véleménykifejezés okán) engedélyköteles lenne.

A szerzői jogi külső korlátozás gondolata részben meghaladottá vált, részben belső korlátozási eszközzé alakult át

- nincs lehetőség alapjogi mércére hivatkozva kívülről korlátozni az uniós jogban biztosított szerzői jogokat,
- az alapjogok érvényesülése az uniós jog által biztosított mozgásteret szűkítheti,
- erre a mérlegelésre – nemzeti jogalkotás hiányában – a nemzeti bíró is felhatalmazással rendelkezhet.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

a.gyenge@eik.bme.hu

grad-gyenge.aniko@proart.hu